

POSTANOWIENIE

Dnia 8 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania J. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R.

o wyrównanie emerytury,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 8 września 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 27 kwietnia 2021 r., sygn. akt III AUa [...],

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz r. pr. P. K. Kancelaria Radców Prawnych K. C. w R. kwotę 147,60 (sto czterdzieści siedem 60/100) złotych tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Decyzją z 4 września 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w R. ustalił kapitał początkowy wnioskodawcy J. S. na dzień 1 stycznia 1999 r. Do ustalenia wartości kapitału początkowego zakład przyjął: podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 503,86 zł, okresy składkowe 22 lata, 4 miesiące i 26 dni, nieskładkowe - 4 lata. Kapitał początkowy ustalony na dzień 01.01.1999 r. wyniósł 83.802,73 zł. Do ustalenia wartości kapitału początkowego zakład nie uwzględnił okresów: 02.01.1995 r., od 03.01.1996 r. do 14.04.1996 r., 4.11.1996 r., od 05.11.1997 r. do 31.12.1998 r., gdyż nie została opłacona składka na

ubezpieczenie społeczne. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyliczony z 10 lat kalendarzowych 1976-1985 wyniósł 41,27% i jest średnią arytmetyczną wskaźników z w/w lat kalendarzowych.

Decyzją z dnia 7 września 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. przyznał wnioskodawcy emeryturę od 1 lipca 2017 r. tj. od miesiąca, od którego zgłoszono wniosek. Podstawę obliczenia emerytury stanowiła kwota kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji kapitału początkowego zaewidencjonowanego na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę. Kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wyniosła 308.162,46 zł, przyjęto średnie dalsze trwanie życia: 202,30 miesięcy. Wyliczona emerytura wyniosła 1.523,29 zł.

Po rozpatrzeniu odwołania J. S. od powyższych decyzji, Sąd Okręgowy w T., wyrokiem z dnia 22 listopada 2018 r., zmienił zaskarżone decyzje w ten sposób, że ustalił datę przyznania emerytury wnioskodawcy na dzień 1 marca 2017 r. i zobowiązał organ rentowy do przeliczenia kapitału początkowego i emerytury wnioskodawcy z uwzględnieniem wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego 66,87%. Sąd Okręgowy ustalił, że wyliczony z uwzględnieniem danych opinii biegłego sądowego wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wnioskodawcy, będący średnią arytmetyczną wskaźników z poszczególnych lat kalendarzowych, wyniósł 66,87%. Tak ustalony wskaźnik przyjęto do decyzji kapitałowej wnioskodawcy z dnia 16 października 2018 r. Ustalony w tej decyzji kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r. wyniósł 104.594,05 zł. Jednocześnie uznał, że brak jest podstaw do przyjęcia, że wnioskodawca złożył wniosek o przyznanie prawa do emerytury przed marcem 2017 r. W szczególności żaden dowód nie wskazuje, że wnioskodawca złożył wniosek o przyznanie prawa do świadczenia w dniu 17 października 2016 r.

Na skutek apelacji wnioskodawcy oraz organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w T., Sąd Apelacyjny w [...], wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2021 r. zmienił pkt I zaskarżonego wyroku i oddalił odwołanie w części dotyczącej daty przyznania prawa do emerytury oraz oddalił apelację wnioskodawcy. Zdaniem

Sądu Apelacyjnego brak jest dowodów, które potwierdzałyby fakt złożenia wniosku przez wnioskodawcę w dniu 17 października 2016 r. J. S. wpisał na wniosku o emeryturę datę 17 października 2016 r., ale w tym dniu go nie złożył, brak jest także potwierdzenia jego wpływu w roku 2016 - na wniosku widnieje pieczęć ZUS/Inspektorat w M. z datą 6 kwietnia 2017 r. Skarga dotycząca uniemożliwienia mu złożenia wniosku przez pracownika Inspektoratu ZUS w M. została rozpoznana jako bezzasadna z uwagi na fakt, że pracownik przeszedł na świadczenie emerytalne. Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko skarżącego organu rentowego o braku podstaw do przyznania wnioskodawcy J. S. emerytury od marca 2017r.

W skardze kasacyjnej z dnia 8 października 2021 r. pełnomocnik J. S. zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w R. w części uwzględniającej apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia Sądu Apelacyjnego w [...] w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu sądowi w innym składzie, ewentualnie o zmianę zaskarżonego orzeczenia w części dotyczącej daty przyznania prawa do emerytury. Wniósł także o przyznanie pełnomocnikowi z urzędu nieopłaconych w całości ani w części kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucono naruszenie przepisów prawa materialnego w postaci § 17 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe poprzez jego błędną wykładnię (rozszerzającą) i warunkowanie wszczęcia postępowania o przyznanie emerytury doręczeniem aktu urodzenia, w konsekwencji niewłaściwie zastosowano rygor (odmowa wszczęcia postępowania) opisany w przepisie w § 4 ust. 4 Rozporządzenia oraz naruszenie art. 114 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - przez jego niezastosowanie, pomimo ziszczenia się przesłanek, w odniesieniu do prawomocnej decyzji ZUS w przedmiocie odmowy wszczęcia postępowania o przyznanie emerytury.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania strona skarżąca wskazała na jego oczywistą zasadność. Wnioskodawcy odmówiono bowiem prawa do emerytury poprzez wydanie przez ZUS decyzji o odmowie wszczęcia postępowania, wskazując jako jej podstawę brak dołączenia do wniosku

aktu urodzenia - uznając go za dokument niezbędny do rozstrzygnięcia wniosku o przyznanie emerytury. Powołano się przy tym na niewłaściwą podstawę prawną i zastosowano do niej błędną wykładnię rozszerzającą, mianowicie § 17 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe jako uzasadnienie dołączenia aktu urodzenia do wniosku emerytalnego, a także błędnie zastosowano rygor odmowy wszczęcia postępowania opisany w treści § 4 ust. 1 Rozporządzenia. Wskazany rygor dotyczy braku dokumentów niezbędnych do rozpatrzenia wniosku. Odmowa wszczęcia postępowania możliwa jest jedynie w przypadku nie dołączenia dokumentów, które są niezbędne do rozpatrzenia wniosku. Ostatecznie, po uzupełnieniu braku - już po wskazanym przez ZUS terminie, wydano decyzję zgodnie z wnioskiem. Jednak za datę złożenia wniosku przyjęto chwilę uzupełnienia braku (potwierdzenia tożsamości) tj. lipiec 2017 r., a nie chwilę złożenia wniosku tj. marzec 2017 r. – jak tego domaga się skarżący.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Artykuł 398⁹ § 1 k.p.c. zawiera enumeratywny katalog przyczyn kasacyjnych, których wystąpienie warunkuje przyjęcie skargi do rozpoznania. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę w razie ziszczenia się co najmniej jednej z przesłanek w postaci: wystąpienia istotnego zagadnienia prawnego, dostrzeżenia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, wystąpienia prawdopodobieństwa ziszczenia się przyczyny nieważności postępowania, jak również w wypadku oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Skarga kasacyjna, wbrew twierdzeniom strony skarżącej, nie jest oczywiście uzasadniona. Przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej oznacza, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Sytuacja taka istnieje wtedy, gdy bez wątplenia wystąpiły uchybienia, na które powołuje się skarżący, lub gdy jest pewne, że miały one wpływ

na treść zaskarżonego orzeczenia albo podniesione zarzuty oczywiście uzasadniają wniesiony środek zaskarżenia. W piśmiennictwie wskazuje się, że przyczyna kasacyjna z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. odnosi się do oczywistego naruszenia prawa polegającego na niewątpliwej sprzeczności rozstrzygnięcia z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami albo na wydaniu go w wyniku oczywiście błędnej wykładni lub niewłaściwym stosowaniu prawa, w tym np. stosowaniu nieobowiązujących przepisów czy wydaniu orzeczenia nienadającego się do wykonania. Niezbędne jest wykazanie za pomocą prawnych i faktycznych przesłanek, że w zasadniczym postępowaniu kasacyjnym skarga zostanie rozstrzygnięta na korzyść skarżącego (Zob. T. Ereciński, w: J. Gudowski, System PrProc, t. III, cz. 2, s. 984; T. Wiśniewski, w: H. Dolecki, T. Wiśniewski, Komentarz KPC, t. II, 2013, s. 248).

We wniosku opartym na przesłance przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, w jego motywach, należy zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie swych twierdzeń (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy przepisów prawa i doszukiwania się ich znaczenia (tak m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). Ciężar wykazania, że skarga

kasacyjna powinna zostać przyjęta do rozpoznania spoczywa na stronie skarżącej. Temu obowiązкови strona skarżąca nie sprostala.

W judykaturze podkreśla się także, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Zaznaczyć przy tym należy, że skoro w myśl art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, nie mogą one przemawiać również za oczywistą zasadnością skargi. Polemika strony skarżącej z oceną dowodów dokonaną przez Sąd Apelacyjny, prowadząca do zakwestionowania ustalonego przez ten sąd stanu faktycznego sprawy nie uzasadnia, w świetle art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Skarżący zarzuca naruszenie przez Sąd Apelacyjny § 17 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe – jest to zarzut całkowicie chybiony. Przywołany przepis nakazuje organowi rentowemu ustalenie imienia (imion), nazwiska, daty urodzenia, daty zawarcia związku małżeńskiego, daty zgonu, stopnia pokrewieństwa i powinowactwa oraz przysposobienia na podstawie dokumentu stwierdzającego tożsamość albo odpisu aktu stanu cywilnego. A w przypadku nadesłania wniosku w sprawie świadczenia za pośrednictwem urzędu pocztowego - zainteresowany sam powinien dołączyć niezbędne odpisy aktów stanu cywilnego, które podlegają zwrotowi po sporządzeniu kopii lub notatki. W niniejszej sprawie, jak to ustalił Sąd Apelacyjny, wnioskodawca pierwszy wniosek o przyznanie świadczenia przedłożył 16 marca 2017 r. Wniosek nie zawierał jednak niezbędnych odpisów aktu stanu cywilnego, potwierdzających tożsamość wnioskodawcy. Z tego powodu organ rentowy

pismami z dnia 6 kwietnia 2017 r., 24 kwietnia 2017 r., oraz 12 maja 2017 r. wzywał wnioskodawcę do usunięcia braków wniosku, wnioskodawca zaś wskazanych braków nie uzupełnił. W wyniku bezczynności wnioskodawcy w dniu 23 maja 2017 r. organ rentowy wydał decyzję o odmowie wszczęcia postępowania w sprawie będącej przedmiotem wniosku o emeryturę. Wnioskodawca dopiero w dniu 31 lipca 2017 r., a następnie 4 września 2017 r., zgłosił się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, przedkładając dokument pozwalający ustalić jego tożsamość i zaświadczenie o odbytych studiach - w związku z tym organ rentowy mógł w dniu 7 września 2017 r. wydać decyzję dotyczącą ustalenia prawa i wysokości emerytury. Wnioskodawca został wcześniej pouczony o skutkach swojego zaniechania. Należy więc uznać, że organ rentowy nie naruszył w tym przypadku obowiązujących przepisów i postępował zgodnie z trybem określonym w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie § 16 ust. 4 pkt 1 w zw. z § 15 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 68).

[as]